

sum nú fáa brøv miðvikuvöld ella leygarkvöld, fáa svarað aftur hósmorgun ella mánamorgun; men tá »Smírla« ikki skal stöðga meira enn ein tíma, so er tað ikki gjørligt at fáa sent svar umgangandi. Hetta verður tvisrørligt serliga fyri keypmenninar í Vági.

Annars vil eg undirstrika tað sum hr. J. Nielsen segði um tæy for sum kappast við »Smírla«.

Mitens:

Lønirnar eru forsvarligar í sammeting við aðrar lönur í Føroyum. Tær eru umtrent tær somu sum í Danmark. Men at seta tær niður ber heldur ikki til.

Trond Hansen:

Sum handilsmaður havi eg gjørt ta roynd, at tað loysir seg at seta vøruprisirnar niður, tí tá kann ein selja meira. Á sama hátt við »Smírla«. Setið farmagjaldið og ferðapeningin niður soleiðis, at »Smírla« kann konkurera við onnur for. Hvat lønnum viðvíkur, so fati eg ikki, at men kunnu tala um at seta tær niður. Menn mega hava eina slíka lön, at teirra familjur kunna liva eitt samulíft. So vilt møgult mega lönirnar hækka, tí tær núverandi eru hvørki til at liva ella doyggja av.

Davidson:

Tá nýggjur plánu verður gjørdur, vil eg biðja um, at »Smírla« má loypa inn á Sandoynni so ofta sum gjørligt.

Bátar kunna sigla biligari enn »Smírla« og kunna tí konkurera hann út. Ein bátur fer t. d. við 30 ferðafólkum og hittur óveður. Hægst 16 fólk kanska rúmast niðri undir. Hvat skal gerast við hini? Skulu tey surrast fäst á dekknum ella skulu tey skolest yvir borð? Slíkt skil er óforsvarligt.

Fiskimenn,

sum vóru við skipum Absalon Jacobsens á Skála 1936, biðjast um ikki at misfata ta lýsning. Absalon Jacobsen setti í blóðini stóstu viku soleiðis, at teir halda Føroya Fiskimannafelag liggja inni við øllum tí peningi, teir skulu hava. Peningurin skal verða rindaður gjøgnum Føroya Fiskaexport, og enn hevur Føroya Fiskimannafelag bert fingið okkurt um 40% av tí, sum menninir eiga tilbestar, og tað er sent teimum 15. januar.

Formaðurin.

Hondarbeið.

Eg gevi lærdóm í knipling og øðrum hondarbeið. Gjallari frageiðing við at venda sær til mín sum skjótast.

Bergljót av Skarði.

Brú tygum tystur undir promenadu, komið inn til mín og drekki lemmuðu. 25 oyru flaskan — nakra oyra sparan — fyri innhaldsgóðsku garantiarar »Smírlan«. Her er varan bilig — spar í ringum tíðum. Vørur verða fluttar út um allan bjón.

JOHANNES ANDREASEN'S
Ringið 344. MATVØRHAÐIL

40 Aars Arbejderbevægelse paa Island.

Carl Aage Redlich hevur í donskum blað skrivað eina sera at-huga verða grein um hina íslendsku arbeidararósluna gjøgnum tæy seinastu 40 árin.

Vit loyva okkum at prenta uppaftr greinina her:

Første Gang man í Islands Historie træffer Forsøg paa Arbejdersammenslutninger er 1894, da nogle fattige Fiskere i Reykjavík sluttede sig sammen for i Fællesskab at købe Fiskerredskaber og gennem Samarbejde gøre Forsøg paa at hæve det i Forvejen næsten umenneskelige Leveniveau. Nogen direkte politisk Betydning fik denne Sammenslutning ikke — vel nærmest fordi Ledelsen var uden Initiativ — men alligevel bestod Foreningen til 1908, da den langsomt sygnede hen; dens Medlemmer var i Mellemtiden blevet optaget af en anden Bevægelse, den socialistiske Arbejderbevægelse.

Man kan dog heller ikke uden videre gøre den betydningsløs. Alene dette, at det blev den fattige Mand bevidst, at ogsaa han kunde være med i en Sammenslutning — at ikke dette var forbeholdt en bestemt Klasse — var i sig selv af stor Betydning. Medlemmerne kom sammen — de diskuterede og lagde Planer, kort sagt: Arbejderne kom sammen, og Vejen laa aaben for en aandelig Paavirkning; en haardt tiltrængt Oplysning.

Det blev en ung Journalist og Forfatter, Porstein Erlingsson, der blev den første, som bragte Socialismen til Island. Han havde studeret i København og var der blevet grebet af den unge, men paa dette Tidspunkt ret kraftige Arbejderbevægelse. Ladet med nye Idéer og med Ungdommens ildnende Kampmod i Behold kom han i 1897 til Island, hvor et stort Arbejde ventede ham. Gennem glødende, kraftige Artikler og Digte spredte han Kendskabet til de Idéer, der allerede dengang havde samlet Tusinder af Tilhængere over hele Europa. Han forsøgte endda at stifte en Fagforening, men det mislykkedes dog. Endnu var Arbejderne skeptiske; endnu kendte de ikke deres egen Kraft.

Der skulde gaa næsten 10 Aar endnu, før Tiden var moden til at drive et systematisk Oplysnings- og Organisationsarbejde.

I 1905 forsøgte Bogtrykkerierne en Lønnedsettelse overfor Typograferne. Det førte til langvarige Stridigheder, og under disse startede nogle afskedigede Typografer deres eget lille Trykkeri i en Kælder. Arbejderkooperationen havde gennem dette Trykkeri set Dagens Lys paa Island. Denne Lønkamp medførte ligeledes, at der atter blev tæret om Fagforeningsspørgsmaalet. De i Konflikten impli-

cerede Typografer blev ganske naturligt gennem deres Lidelser og samme Modstander knyttet sammen i en Art Organisation. Springet til en fast Forening var ikke stort, og i November 1905 var Typografernes Fagforening en Realitet. Den førte dog en meget rolig og næsten ubetydelig Tilværelse indtil 1916, da Landsforbundet blev stiftet, og Opgaverne kunde løses i Fællesskab. Men Typograferne har alligevel Æren for at stifte den første levedygtige Fagforening paa Island, og i Dag er denne Fagforening en af de stærkeste i Landsorganisationen.

Aaret efter, i 1906, sammenskaltte Arbejdsmaendene i Reykjavík til en stiftende Generalforsamling, og med 150 Medlemmer blev Arbejderforeningen »Dagsbrún« (Daggyr) stiftet. Den tæller i Dag ikke mindre end 2000 Medlemmer og er langt den største Enkeltforening i Landsorganisationen. Det blev ligesom et Signal til almindelig Organisering. Nye Fagforeninger blev dannede; ikke alene i Reykjavík, men over hele Landet bryder Arbejderbevægelsen langsomt igennem under Borgerskabets stadig stigende Uro. Saaledes stiftes i 1909 Akureyri Arbejderforening med 40 Medlemmer (i Dag har den 700 Medlemmer).

Arbejderorganisationerne havde Medvind, og man forsøgte at udgive et Ugeblad. Men det var dog for tidligt. Efter halvandet Aars Kamp med økonomiske Vanskeligheder maatte Bladet gaa ind. Man diskuterede paa samme Tidspunkt Mulighederne af Dannelsen af et Landsforbund, men disse Planer blev dog først realiserede i 1916.

1910 blev et Mærkeaar, idet det da lykkedes de 2 Arbejderorganisationer at faa en Repræsentant indvalgt i Byrådet paa en Serliste. Tilskyndet ved dette Valgs gunstige Resultat forsøgte »Dagsbrún« sig nu som Bladudgiver i 1912, men heller ikke denne Gang lykkedes det. Levetiden blev kun et Aar. Efter disse to mislykkede Forsøg skulde man mene, at Ledelsen havde tabt Modet, men ikke desto mindre forsøgte man i 1913 igen, og denne Gang lykkedes det virkelig. Ugebladet »Dagsbrún« var stiftet. Det havde en stadig Fremgang, og i 1919 overgik det til Dagblad ved økonomisk og teknisk Hjælp fra den danske Arbejderbevægelse. Samtidig fik det Navneforandring til »Alþýðublaðið«, hvilket paa Dansk nærmest svarer til »Folke-

bladet». I 1914 kom Kvinderne med i Organisationsarbejdet, idet de da stiftede deres egen Fagforening, »Fransókn«, og Aaret efter dannedes baaden Somandsforening og en Vælgerforening i Reykjavík. Grundlaget var nu lagt til Dannelsen af et Fællesforbund, og i November Maaned

1915 samledes Repræsentanter for de 5 socialistisk prægede Organisationer i Reykjavík for i Fællesskab at drøfte Mulighederne for Stiftelsen af et politisk Arbejderparti. Disse Forhandlinger fik et heldigt Forløb, og den 12. Marts 1916 blev Islands Socialdemokrati »Alþýðusamband Islands« stiftet. Grunden var endelig lagt til et omfattende Oplysnings- og Dygtiggørelsesarbejde. De første Resultater af dette Samarbejde viste sig snart i Form af Dannelsen af en lang Række kooperative Foretagender. Det var dog for meget paa en Gang, og de fleste maatte da ogsaa bukke under i Løbet af kort Tid paa Grund af økonomiske Vanskeligheder. Kun et viste sig dengang at være levedygtigt. Det var et Bageri, som stadig bestaar og klarer sig smukt i Konkurrencen med de øvrige Bagerier. Dets største Betydning har det vel haft ved at virke som en regulerende Faktor ved Fastsættelse af Brøddriser. Et andet Foretagende, som dog ikke fik saa god en Start, var en Brugssøenforening. Efter flere Ganges Lukning, lykkedes det endelig i 1916 at holde Foreningen gaende. Gennem Aarene har den vokset sig saa stærk, at man kunde slutte sidste Regnskabsaar med en Omsætning paa ca. 800.000 Kr. Endvidere er der oprettet flere Filialer bl. a. i Akureyri og paa Vestmanøerne.

Et andet Resultat viste sig ved Valget i 1916, da Arbejderne for første Gang bliver repræsenteret paa Altinget — den islandske Rigsdag. Man havde dog været uheldig med Valget af Kandidat, saa i den første Periode, Partiet var repræsenteret paa Rigsdagen, blev der ikke udrettet noget nævneværdigt. Først ved Valget i 1919, da Repræsentanten blev udskiftet, begyndte man at faa lidt Indflydelse paa Lovene.

Samme Aar stiftedes et kooperativt Byggeforetagende. Det bestaar stadig og har indtil i Dag opført ca. 100 smaa Lejligheder til en samlet Byggesum af 600.000 Kr. En ganske anseelig Sum maalt med islandske Maalestok.

Afløseren i Altinget blev Partiets udmærkede og dygtige Fører gennem mange Aar, Typograf Jon Baldvinsson. Han kom til at sidde i den lidet misundelsesværdige Stilling som Partiets eneste Repræsentant i 8 Aar. Det er dog alligevel ikke saa faa Love fra denne Periode, der bærer Præg af Arbejdernes Rigsdagsmand. Ved en spjelden Smidighed lykkedes det Baldvinsson at faa vedtaget smaa, men alligevel betydelige Ændringer i de foreslaaede Love, som saa kom Arbejderne mere til Gavn. I Flæng skal her nævnes nogle Love, der kom til at betyde meget, men som sikkert havde set anderledes ud, om der ikke havde siddet en Baldvinsson i Altinget.

Den Lov, der sikkert fik størst Betydning, er uden Tvivl

Loven, der paabyder, at Mandsskabet paa Trawlere skal have 6 Timers Hvile i Døgn. At en saadan Lov i det hele taget var nødvendig, viser bedre end lange Beretninger, hvor frygtelige Forhold »Maskin-Fiskerene« levede under. Denne Lov er saa siden, efter at Partiet fik en mere talrig Representation, blevet ændret til 8 Timer.

En anden Lov, der ligeledes fik stor Betydning, var Loven om Arbejdslønnens ugentlige Udbetaling til Mandsskabet paa Trawlere. Forholdet var før nævnte Lovs Vedtagelse saaledes, at Skibsrederne udbetalte Løn efter Fordiglobefindende. Arbejderne kunde saaledes have store Beløb til Gode, og skulde Fiskeriet, som i det hele taget er meget usladigt, slaa Fejl, kunde Arbejderne ofte blive snydt for ret store Pengebeløb. Endelig lykkedes det ham at faa nedsat et Udvalg til Undersøgelse af Gennemførelse af en alm. Ulykkesforsikring. En saadan Lov blev gennemført i 1925, men den er senere blevet forbedret, først i 1928, saa i 1930, og endelig er den i 1936 blevet afløst af den nye Folkeforsikringslov, der forlanger en tvungen Ulykkes- og Sygeforsikring for alle.

(Fortsættes).

20 ár ov seinir.

Tað tykist eingin endi at vera á sum silvurrevahaldið tekur seg upp í Norge.

Tað er ein heilt ótrúligur framburður hesin nýggji vinnuvegur hevur.

I teim 6 síðstu árunum er solan av revaskinningin gingin frammi við 100 pct, so at hon nú er 32 milliónir krónur. Hon er soleiðis nú komin til at geva eins nógv sum ein av hovuðsvinnuvegunum í Norge: ferðamannaferðslan. Ella helvtina av, hvat allur hin norsk fiskiskapurin gevur av sær:

Tey 200.000 silvurrevaskinnini, sum í ár verða fál, seljast sum vant við tær stóru auksjónirnar í november í Oslo. Og hagar koma menn at keypa frá hundrð av verðaldarnar størstu skinnhandlum í París, London og øðrum stórbýum, heilt úr Suðuramerika.

Fyrr hevur tað verið Canada, ið fremst hevur verið í revahaldi. Nú eru Norðmenn gingir frammi um og standa á oddanum, tó teir eru væl yngri í gotuni, — teirra dagnaskapi, ídni og samanhandi at takka.

Slíkt eru menn!
Og vit? Tá eg fyri fleiri árum síðani í hesum blaði skrivaði langa grein um silvurrevahaldið í Norge fyri at studda landsmonnum til at taka við, læi teir flestu.

Og minnilig eru tey spottandi orðini av einum lögtingsmanni, tá sakin kom fyri í tinginum: Hvat skulu vit við fyrbeintum revum, her sum nógmikið er av teimum tvibeintu! Men honum týttist heldur ikki at brýggja seg um, hvat fólk skal